

PERIPHERIÁS NEUROPATHIÁK

Dr. Pfund Zoltán
PTE Neurológia Klinika
2017.11.24.

Peripheriás neuropathiák gyakorisága és a diagnosztika hatékonysága

---

- Nemzetközi adatok alapján az összes neurologiai megbetegedés $\approx$ **50%**-ban peripheriás neuropathia jelen van
- Irodalmi adatok alapján a neuropathiák etiológiájának az ismerete **65-75%** közé tehető
- Hatékony terápiához diagnózis kell!
- Mit tegyünk ha nem tudjuk a neuropathia okát?

Idiopathiás neuropathia esetén célszerű egy másik nézőpontból megközelíteni az esetet

Kivizsgálás lépései

---

1. Neuropathiára utaló motoros, sensoros, autonom panaszok
2. Auto- és heteroanamnézis, fizikális vizsgálat, kórlefordyas értékelése (acut, subacut, chronicus, progresszió gyorsasága)
3. Alaplaborok vizsgálata
4. ENG/EMG vizsgálat
5. Neuropathiához vezető kórképek átgondolása az eddigi leletek függvényében
7. Kiegészítő laborvizsgálatok, liquor vizsgálat, genetikai tesztek
9. Képalkotó vizsgálatok
10. Izom és idegbiopsia
11. Konzultáció, kórkép követése

Neuropathia tünetei

Motoros (vastag rostok)

paresis, atrophia

Mélyreflexek (vastag rostok)

csökkentek (vastag myelinisált rostok)

Sensoros (vastag) (minden sensoros modalitás)

paresthesia (vastag rostok)

fájdalom (vékony rostok)

akciós tremor (kiesett input)

ataxia (proprioceptív deafferentáció)

Deformitások és trophicus változások (fekélyek)

kezek, lábak, gerinc

Neuropathia tünetei

Autonom (vastag rostok)

anhidrosis

könny és nyáleválasztás csökkenése

csökkent pupilla fényreakció

impotencia

gyenge végbél, hólyag sphincter: retenció, túlfolyásos

inkontinencia

gyenge és dilatált nyelőcső és vastagbél: hányás, hasmenés

orthostaticus hypotensio

szívfrekvencia változások

Fasciculatio, izomgörcs

Neuropathiás fájdalom

Spontán jelentkező fájdalmas tünetek (vékony rostok)

Égő, maró, csípő érzés

Mély végtagfájdalom

Sokkszerű, lancináló fájdalom

Visszatérő éles, elektromos fájdalom

Provokált kellemetlen tünetek (vékony rostok)

Allodynia érintésre és hidegre

Hyperalgesia, hyperpathia

Nem fájdalmas tünetek (vastag rostok)

Hyperaesthesia

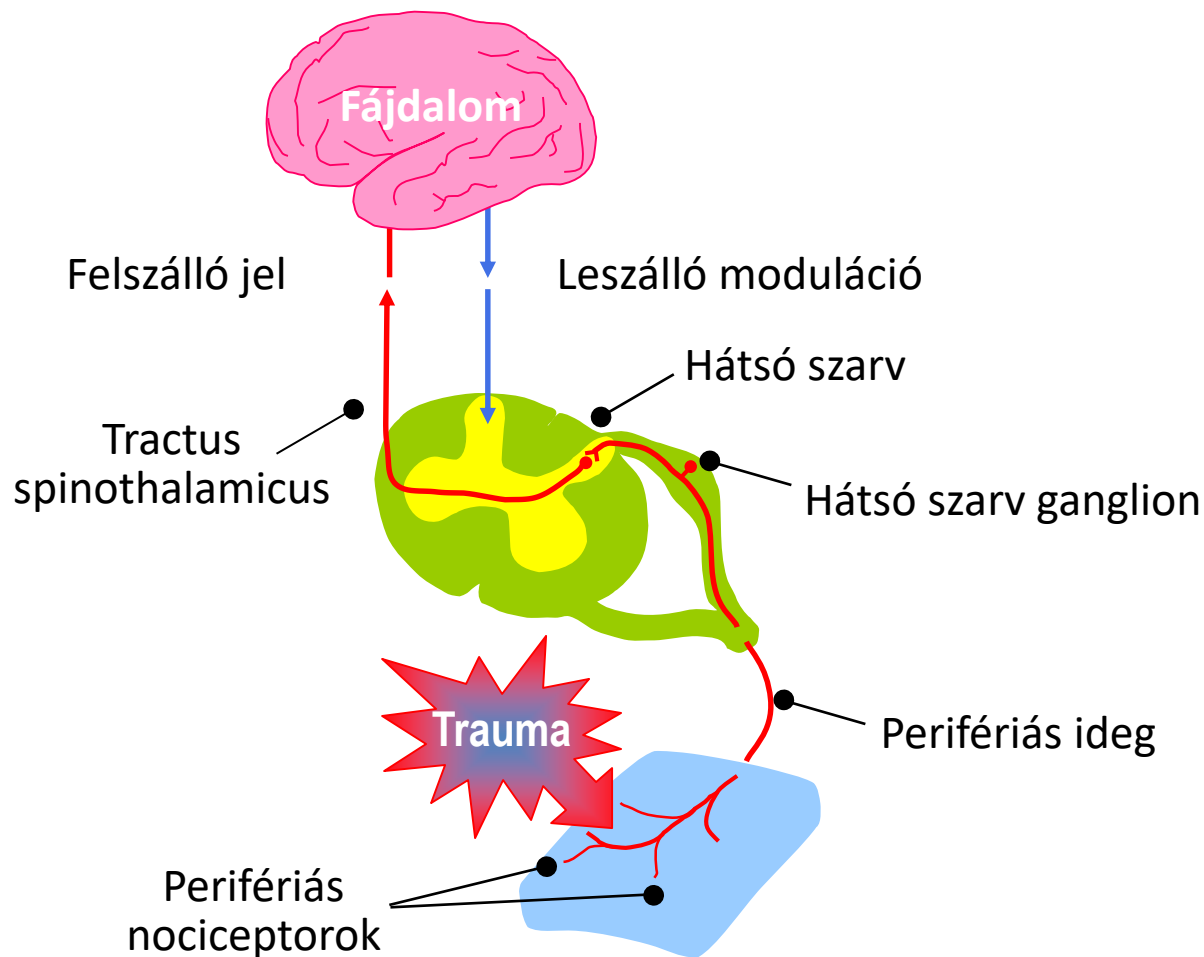
Paraesthesia

Dysaesthesia

Hypoaesthesia/hypoalgesia

Nociceptív fájdalom

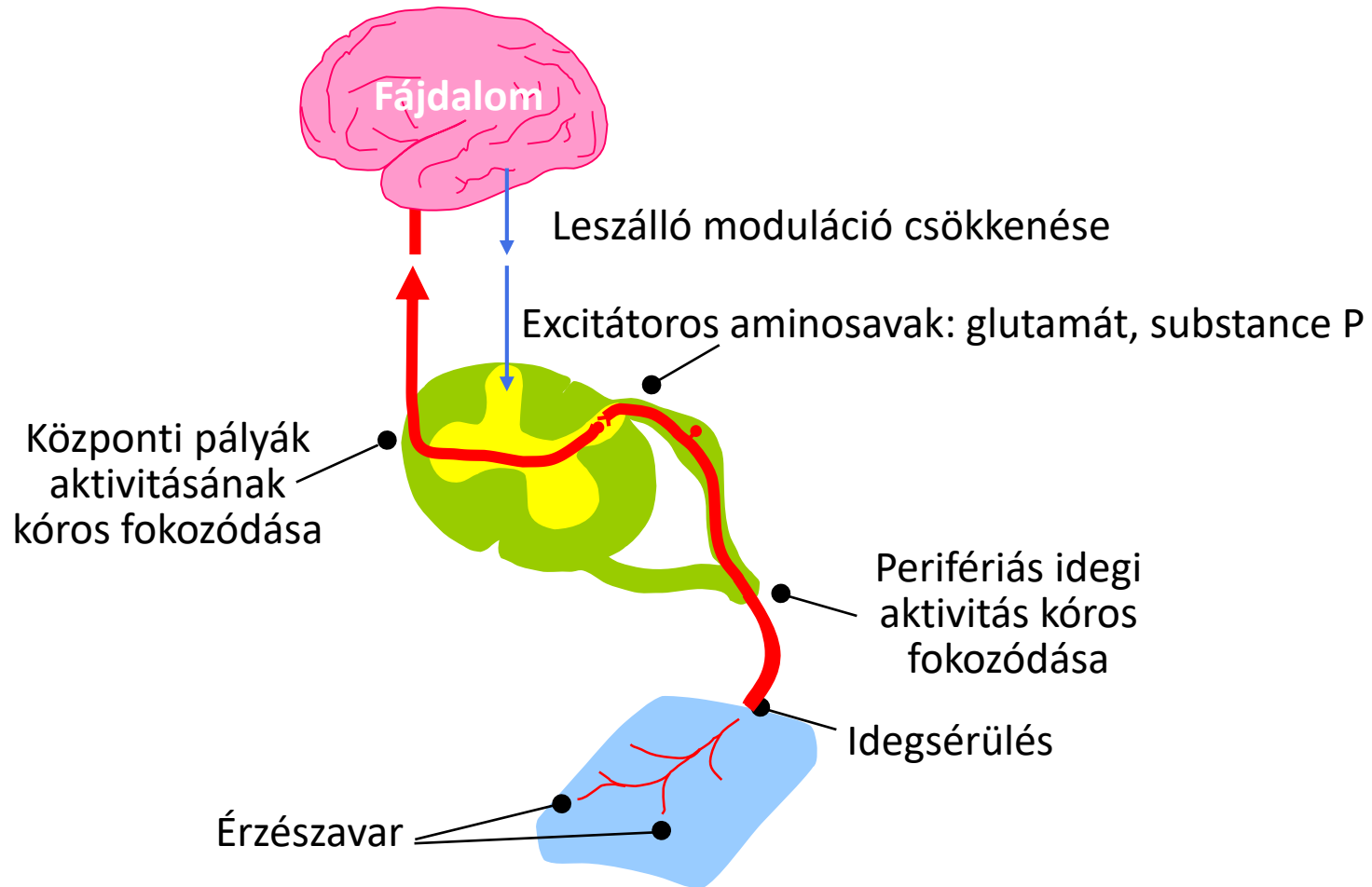
A nociceptív fájdalom a fájdalmas ingerre adott adekvát fiziológias válasz

Neuropathiás fájdalom

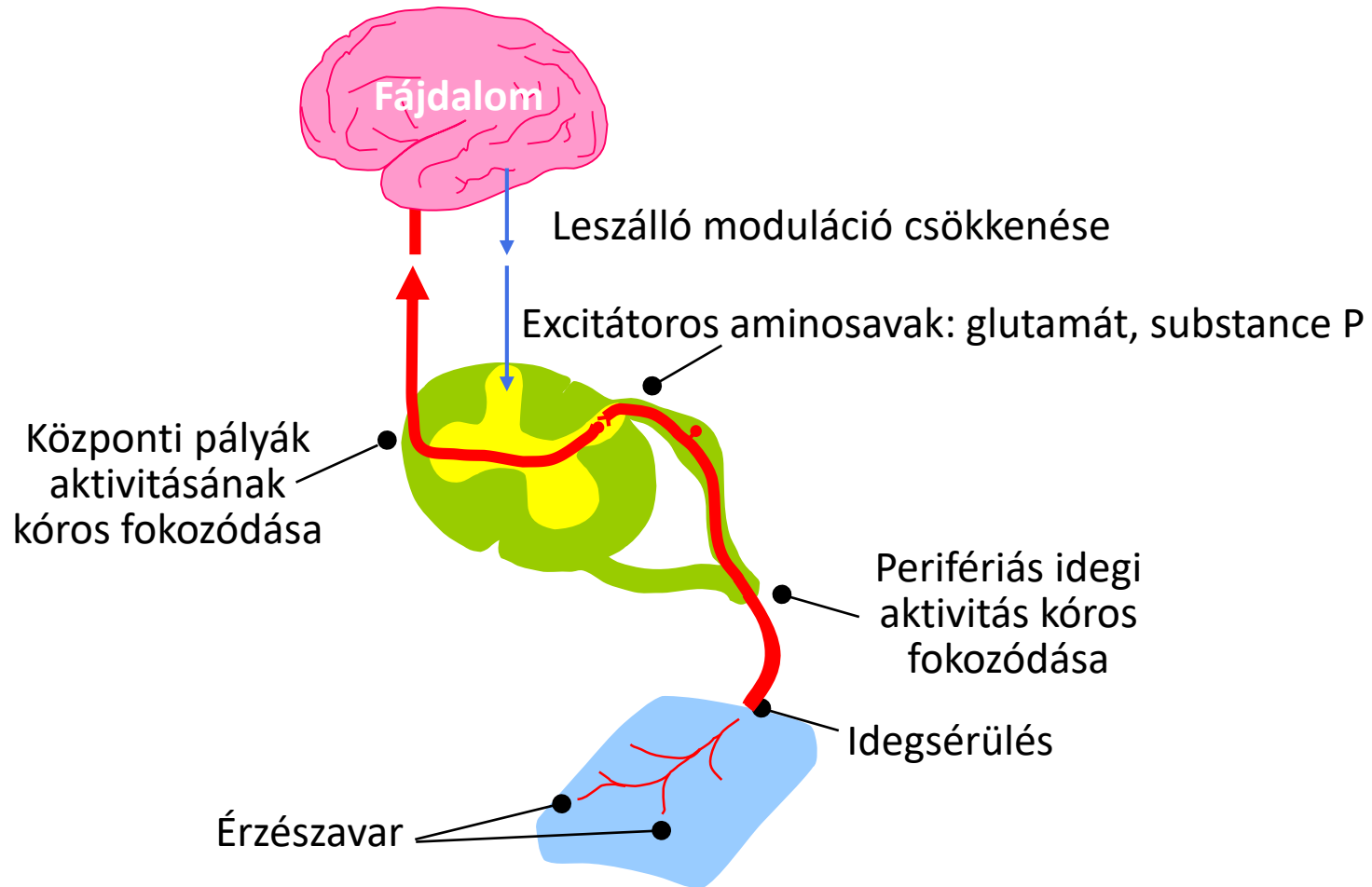
A neuropathiás fájdalomnak nincs védő szerepe, krónikus szenvedést okoz

Centrális szenzitizáció kialakulásának a veszélye kezeletlen fájdalom esetén!

Neuropathiás fájdalom

A neuropathiás fájdalomnak nincs védő szerepe, krónikus szenvedést okoz

Centrális szenzitizáció kialakulásának a veszélye kezeletlen fájdalom esetén!

Neuropathiás fájdalomhoz vezető kórképek

Idiopathiás

Idiopathiás vékonyrost neuropathia

Ismert szindrómák: égő száj; égő láb; Ross sy. (Adie sy.)

myotoniás pupillákkal és hiányzó mélyreflexekkel, szegmentális anhidrosis kompenzált hyperhidrosissal; rectalis túlérzékenység; vulvodynia

Metabolicus

Diabetes mellitus, csökkent glucose tolerancia

Hyperlipidaemia (hypertrygliceridemia)

Toxicus

Alkohol

Gyógyszerek: metronidazole, cisplatin, vincristine, paclitaxel, statinok, retrovírus elleni terápia

Környezeti és tengeri toxinok

Neuropathiás fájdalomhoz vezető kórképek

Infekciók

HIV, EBV, lepra, botulismus, Chagas betegség (protozon, *Trypanosoma cruzi*), Lyme kór, hepatitis, varicella zoster vírus postherpeses neuralgiával

Immun

MGUS neuropathia, paraneoplasticus sy., Sjögren sy., sarcoidosis, SLE, gyulladássos bélbetegségek, Hashimoto-thyreoiditis

Peripheriás ideg sérülése

Szisztémás amyloidosis

Herediter

Fabry betegség (lysosomális tárolási betegség, alpha galactosidase A enzim deficiencia); Tangier betegség (HDL redukció, ABCA1 transporter protein defectus); herediter sensoros és autonom neuropathia; familiáris amyloid polyneuropathia; familiáris égő láb sy.

Idegi érintettség kiterjedése

Mononeuropathia (pl. alagút szindrómák, sérülések)

Gyengeség és érzés csökkenés egy ideghez kötötten

Mononeuropathia multiplex (pl. SLE, MMN)

Aszimmetrikus, több ideget érintő, nem köthető egy myotomhoz

Polyneuropathia (pl. diabetes)

Bilateralis, distalis, szimmetrikus, agyideg érintettség lehet

Radiculopathia (pl. discus hernia)

Sérült gyökhöz tartozó motoros és sensoros tünetek

Polyradiculopathia (pl. Lyme kór, vírus fertőzések)

Aszimmetrikus-szimmetrikus, proximalis

Polyradikuloneuropathia (pl. AIDP, AMAN)

Szimmetrikus-aszimmetrikus, proximalis-distalis, agyideg tünet

Neuronopathia (pl. ALS, herpes zoster)

Motoros – elülső szarv sejt, sensoros – sensoros ganglion sejt

Plexopathia (pl. trauma, irradiáció, infekció)

Brachialis, lumbosacralis, unilateralis

Kórlefolyás

Tünetek kialakulásának gyorsaságát és a progresszió zajlását minden esetben értékelni kell !

Acut

pl. AIDP, AMSAN, MFS

Subacut-köztes

pl. Vasculitis, paraneoplasias kórképek

Chronicus

pl. CIDP, MADSAM, HMSN

Alaplaborok

- Vörösvértest-süllyedés
- Vértkép
- Ionok
- Vese és májfunkció
- Lipidek
- Glucose, haemoglobin A1C
- CK
- CRP
- Vas
- TSH
- Vizelet

ENG/EMG/EP vizsgálatok

ENG

- Demyelinisatio (30%) – nem hosszúság függő károsadás
- Axonveszteség (70%) – hosszúság függő károsodás
- Kevert – kevésbé érintett terület vizsgálata alapján eldönthető, hogy a polyneuropathia primeren demyelinisatios vagy axonveszteséges

EMG

- Normális regisztrátum (*acut fázis, demyelinisatio*)
- Zajló denervatio (*subacut fázis, fibrilláció, pozitív éles hullám*),
- Chronicus reinnervatio (*chronicus fázis, óriás potenciálok*)

ENG/EMG

- Idegi érintettség kiterjedésének és a kórfolyamat fázisának a megítélése

TMS (centrális motoros pályák), **SEP** (hátsókötél funkció)

Hereditær neuropathiák

- Pozitív családi anamnézis
- Hosszú anamnézis, lassan progrediáló neuropathia
- Sensoros panaszok hiánya sensoros tünetek (fizikális – vibráció a legszenzitívebb vizsgálat, ENG) mellett, Charcot láb
- Leggyakoribb forma a demyelinisatiós CMT1, ENG egyenletes demyelinisatiót mutat hiányzó vagy kevés hullám morfológiai elváltozással
- CMT esetén az ENG sensoros válasz mindig érintett, dHMN esetén normálisak
- Motoros tünetek is sokáig panaszmentesek lehetnek

Hereditær motoros sensoros neuropathiák (HMSN) Charcot-Marie-Tooth (CMT) betegség

---

- **AD CMT1** (5 altípus, 6 génlókuszt)
- **HNPP** (hereditary neuropathy with liability to pressure palsies, 2 génlókuszt)
- **CMT 1X** (1 génlókuszt)
- **AR CMT1** (11 altípus, 11 génlókuszt)
- **AD CMT2** (11 altípus, 11 génlókuszt)
- **AR CMT2** (3 altípus, 3 génlókuszt)
- **CMT 2X** (1 génlókuszt)
- **DI-CMT** (dominant intermediate, 3 altípus, 3 génlókuszt)
- **HNA** (hereditary neuralgic amiotrophy, 1 génlókuszt)

Hereditær sensoros autonom neuropathiák (HSAN)

- **AD HSAN I** (2 génlókus)z)
- **AD CMT2B** (1 gén lókus)z)
- **AR HSAN II** (1 gén lókus)z)
- **AR HSAN III** (1 gén lókus)z)
- **AR HSAN IV** (1 gén lókus)z)
- **AR HSAN V** (2 gén lókus)z)

Distalis hereditær motoros neuropathiák (dHMN)

- **AD HMN I** (ismeretlen génlókuszt)
- **AD HMN II** (2 génlókuszt)
- **AR HMN III** (1 génlókuszt)
- **AR HMN IV** (1 génlókuszt)
- **AD HMN V** (2 génlókuszt)
- **AR HMN VI** (1 génlókuszt)
- **AD HMN VII** (2 génlókuszt)
- **AD HMN/ALS4** (1 génlókuszt)
- **AR HMN-J** (1 génlókuszt)

Egyéb hereditær neuropathiák

- **Lisosoma tárolási betegségekhez kapcsolódó**
  - Metachromasias leukodystrophia (MLD)
  - Krabbe betegség (globoidsejtes leukodystrophia)
  - Fabry betegség
- **Peroxisomalis betegségekhez kapcsolódó**
  - Adrenoleukodystrophia/adrenomyeloneuropathia (ALD/AMN)
  - Refsum betegség
  - Tangier betegség
  - Cerebrotendinosus xanthomatosis (CTX)
- **DNS repair mechanizmus károsodáshoz kapcsolódó**
  - Ataxia-teleangiectasia
  - Cockayne szindróma
- **Hereditær ataxiák**
  - Friedreich ataxia
  - E avitaminózis
  - Abetalipoproteinaemia (Bassen-Kornzweig betegség)
- **Egyéb**
  - Familiáris erythromelalgia
  - Porphyria (acut intermittent, hereditær coprophyria)
  - Giant axonal neuropathia

Gyulladásos neuropathiák

Különböző kórképeket tartalmazó csoport melyekben közös az immunmediált pathogenezis és a nagyon hasonló pathológia: a perifériás idegek gyulladásos infiltrációja mely myelin és/vagy axon károsodással társul

1. Acut

Guillain-Barré szindróma (GBS) variánsa

2. Subacut-átmeneti

Subacut gyulladásos demyelinisatio polyradiculoneuropathia

Vasculitishoz köthető neuropathiák

Paraneoplasztikus neuropathia

Malignus kórképek (lymphoma, leukemia, tüdő és vese carcinoma)

Infekciók (hepatitis B és C, HIV, Lyme, lepra)

3. Chronicus

Paraproteinaemiával és anélkül

**Neuropathiák
30%-a immun
neuropathia**

Acut Guillain-Barré szindróma variánsok

- Acut gyulladással demyelinizációs polyradiculoneuropátia (**AIDP**)
- Acut motoros axonális neuropátia (**AMAN**)
- Acut motoros és szenzoros axonális neuropátia (**AMSAN**)
- Miller Fisher szindróma (**MFS**)
- Egyéb regionális variánsok

Pharyngealis-cervicalis-brachialis

Parapareticus

Nervus facialis paresis

Tisztán oculomotoros

- GBS funkcionális variánsai

Pandysautonomia

Tisztán szenzoros/ganglion érintettségű GBS

Acut vékonyrost neuropathia

Ataxias GBS

GBS 90%-a
AIDP !

Chronicus gyulladásoos neuropathiák

- Chronicus gyulladásoos demyelinisatioo polyradiculoneuropathia (**CIDP**), leggyakoribb forma
- Distalis szerzett demyelinisatioo sensomotoros neuropathia (**DADS**)
- Multifokális szerzett demyelinisatioo sensoros és motoros neuropathia (**MADSAM** vagy **Lewis-Sumner szindróma**)
- Multifokális motoros neuropathia (**MMN**)
- Multifokális szerzett motoros axonopathia (**MAMA**)
- Chronicus relapszáló axonalis neuropathia (**CRAN**)
- Chronicus sensoros ataxias neuropathia (**CSAN**)

CIDP-vel társuló kórképek

- HIV infekció
- Crohn betegség, colitis ulcerosa
- Szisztémás lupus erythematosus (SLE)
- Diabetes mellitus
- Thyreotoxicosis
- Nephrosis szindróma
- Malignitások és paraneoplasticus szindrómák
- Nem meghatározott jelentőségű monoclonális gammopathia (MGUS)
- POEMS (Polyneuropátia, Organomegália, Endokrinopátia, M-fehérje, Bőr /Skin/ abnormitások) szindróma
- Lymphoma
- Castleman betegség
- Waldenström macroglobulinaemia
- Carcinomák: kissejtes tüdő, pancreas, colon és cholangio, melanoma
- Csontvelő és egy szervek transzplantációja

Vasculitishoz társuló neuropathiák

Primer szisztémás vasculitis

Nagy és közepes kaliberű ereket érintő

Óriássejtes vasculitis

Közepes és kis kaliberű ereket érintő

Churg-Strauss szindróma

Polyarteritis nodosa

Wegener granulomatosis

Mikroszkópikus polyangiitis

Behcet szindróma

Secunder szisztémás vasculitis

Kötőszöveti betegség

Fertőzéshez köthető

Malignitáshoz köthető

Gyógyszer indukált vasculitis

Cryoglobulinaemiához köthető vasculitis

Nem szisztémás vagy izolált peripheriás ideg vasculitis

Szisztémás betegségekhez társuló neuropáthiák

Kötőszöveti betegségek

Sjögren szindróma

Rheumatoid arthritis

Szisztémás lupus erythematosus

Scleroderma

Kevert kötőszöveti betegség

Egyéb immunmediált neuropathiák

Sarcoidosis

Coeliakia

Gyulladásos bélbetegségek: colitis ulcerosa, Crohn betegség

Primer biliaris cirrhosis

Hypereosinophyl szindróma

Szisztémás betegségekhez társuló neuropáthiák

Egyéb szisztémás betegségekhez társuló neuropathiák

Uraemia

Chronicus májbetegség

Whipple betegség

Köszvény

Critical illness polyneuropathia

Amyloid polyneuropathia

Szerzett

Familiáris

Infekcióhoz társuló neuropathiák

Bacteriális fertőzés

Mycobacterium leprae (Lepra)

Borrelia burgdorferi (Lyme kór)

Corynebacterium diphtheriae (Diphtheria)

Virális fertőzés

Human immunodeficiencia vírus (HIV)

AIDP, CIDP, distalis szimmetrikus polyneuropathia
mononeuropathia multiplex, autonom neuropathia
sensoros ganglionopathia

Human T-lymphocytá vírus 1 (HTLV-1)

Cytomegalovírus (CMV)

Epstein-Barr vírus (EBV)

Hepatitis B és C

Herpes varicella zoster (HVZ)

Táplálkozási zavarhoz kapcsolódó neuropathiák

Thiamine (B1 vitamin) hiány

Pyridoxine (B6 vitamin) hiány

Cyanocobalamin (B12 vitamin) hiány

Folsav (B9 vitamin) hiány

α -tocopherol (E vitamin) hiány

Réz hiány

Hypophosphataemia

Malignitáshoz kapcsolódó neuropathiák

Paraneoplasztikus neuropathiák

sensoros ganglionopathia, sensomotoros neuropathia,
autonom neuropathia

Tumor terjedésének direkt hatása (infiltráció, kompresszió)

leukemia

lymphoma

Pancoast tumor

kismedencei tumorok

Kezelés direkt toxicus hatása

kemoterápia

irradiáció

Immunstatus megváltozása immunszuppressziót követően

csontvelő transzplantáció

graft vs. host terápia

Malignitáshoz kapcsolódó neuropathiák

Nem infiltratív neuropathiák lymphoproliferatív betegségek és plasmacytoma következtében

Lymphoma

Myeloma multiplex

Osteoscleroticus myeloma (POEMS)

Castleman betegség

Waldenström macroglobulinaemia

MGUS

Toxicus neuropathiák

(www.neuro.wustl.edu/neuromuscular)

Gyógyszerek, ipari készítmények és nehézfémek

Axon veszteség

Sensoros

Sensomotoros

Motoros

Demyelinisatio

Kevert

Endocrinopathiához kapcsolódó neuropathiák

Diabetes mellitus

Distalis sensoros/sensomotoros, szimmetrikus

Autonom neuropathia

Diabeteses neuropathia cachexia szindróma

Polyradiculopathia/radiculoplexopathia

Aszimmetrikus, fájdalmas diabeteses polyradiculopathia, radiculoplexus neuropathia (amyotrophia diabetica)

Szimmetrikus fájdalomtalan polyradiculopathia

Mononeuropathia/multiplex mononeuropathia

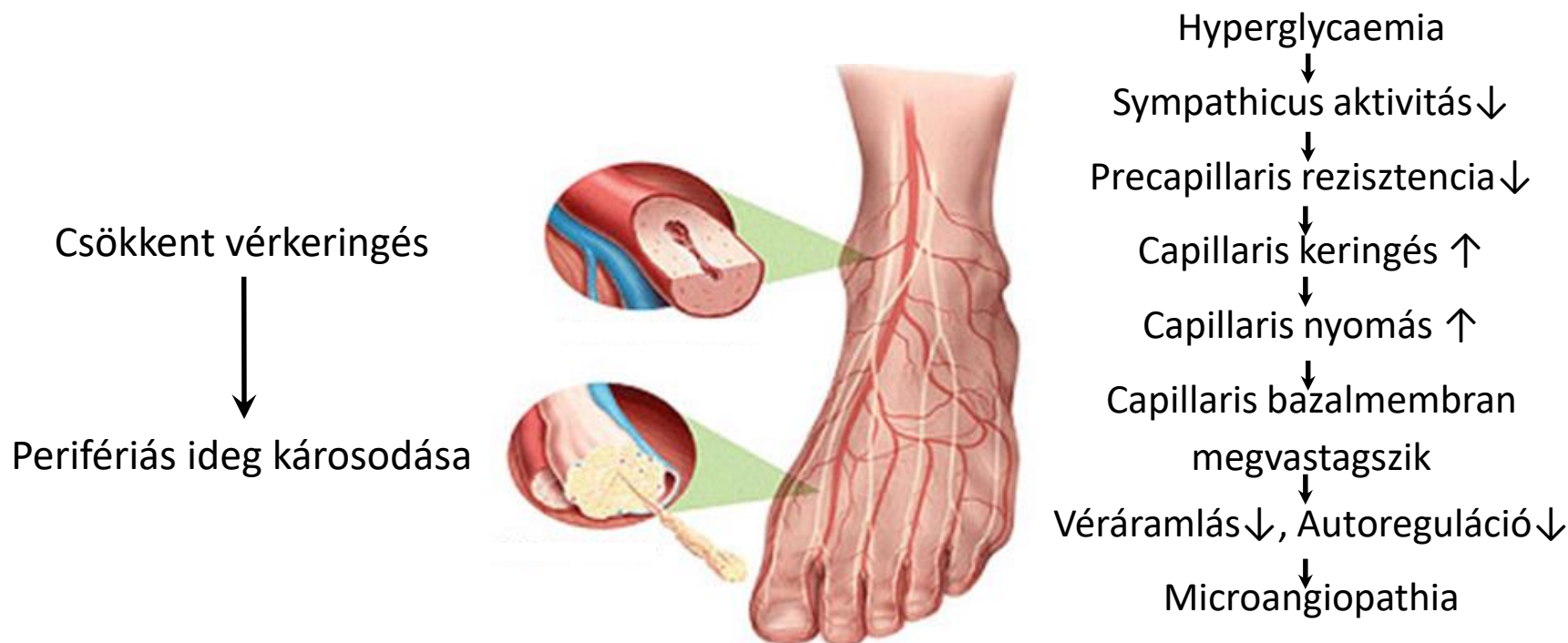
Hypothyreosis

Acromegalia

Hypoglicaemiahoz/hyperinsulinaemiahoz kapcsolódó

Diabeteses neuropathia pathomechanizmusa

- Mikrocirkuláció zavara → endoneuralis microangiopathia
- Axonalis transzport zavara → distalis energia deficit

Kiegészítő laborvizsgálatok

- Összfehérje, albumin, fehérje elektroforezis
- Immunglobulinok, immunfixálás
- Kryoglobulin
- Bence-Jones fehérje
- Béta-2-mikroglobulin
- FLC (szabad κ -, szabad λ könnyűlánc)
- Anti-TP, anti-TGO autoantitestek
- B12 vitamin, folsav
- Tumormarkerek
- Infekciók: EBV, VMV, varicella zoster, HIV, hepatitis B és C, treponema pallidum, Borrelia
- Immunoautoantitest vizsgálatok: vasculitis, szisztémás immunkórkép
- Onkoneuralis antitestek (anti-Hu)
- Antigangliozid antitestek

Liquor vizsgálat

Serum és liquor együttes vizsgálata

- Sejt-fehérje disszociáció
- Gyulladásos és malignus sejtek
- Intrathecalis IgG szintézis

Genetikai tesztek

Magyarországon elérhető genetikai vizsgálatok

CMT: PMP22, EGR2, MPZ, connexin32

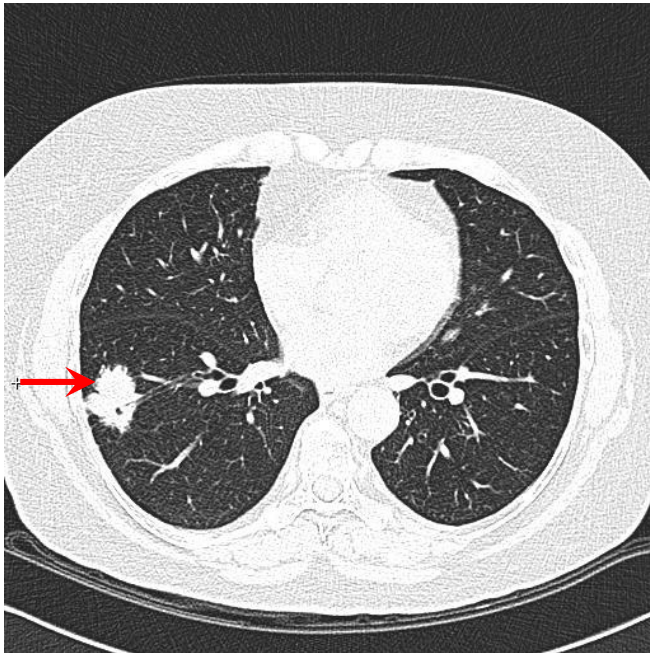
(ismert mutációk, szekvenálás)

Next-generation sequencing methods

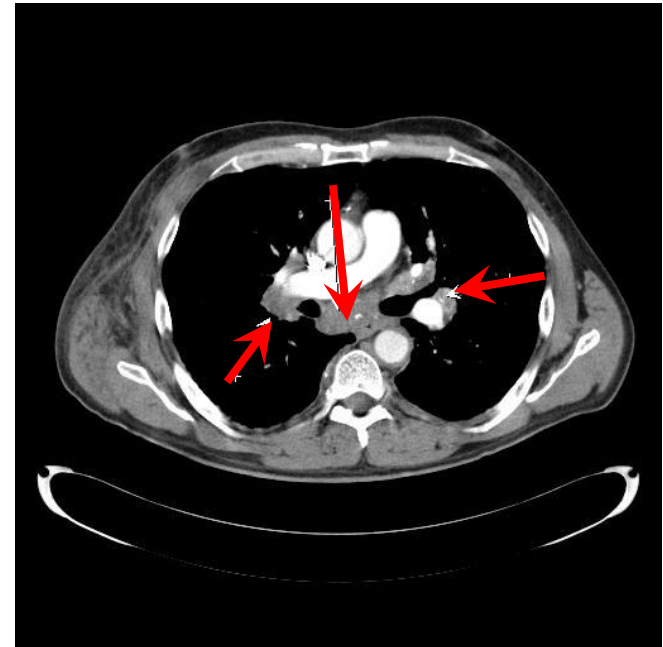
Képképző vizsgálatok

- CT, MRI, UH, PET-CT, PET-MRI
- Tumor kutatás, radicularis és leptomeningealis kontrasztanyag halmozás, KIR érintettség vizsgálata, lokális végtagideg vagy gyöki kompresszió stb.

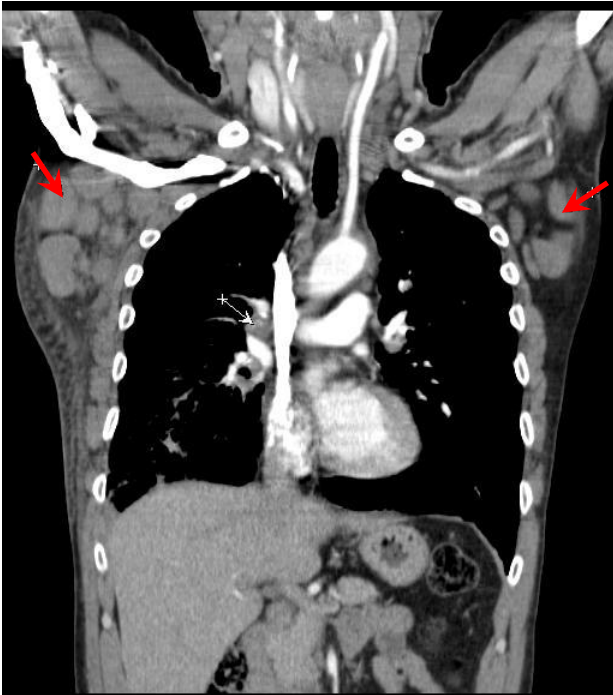
Tüdő tumor

Sarcoidosis

Képkötő vizsgálatok

Lymphoma

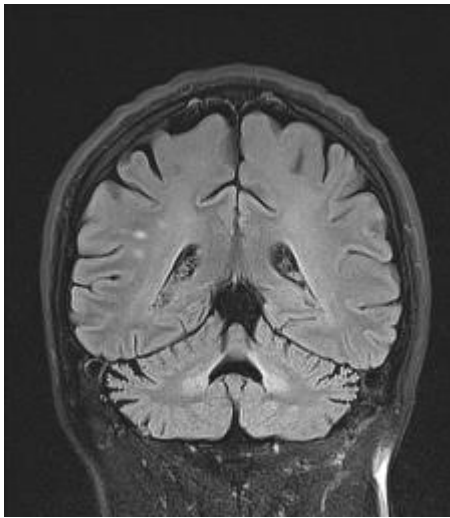

Neurinoma

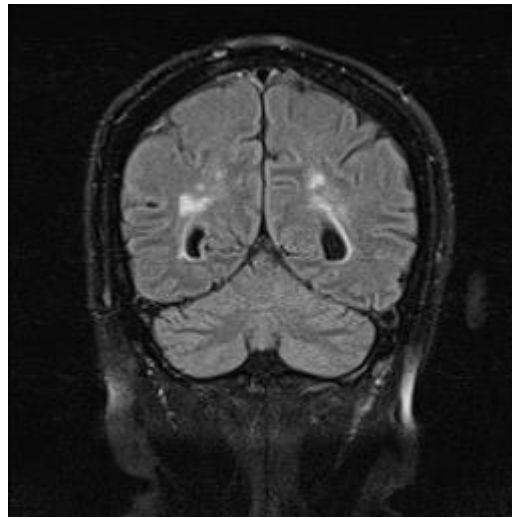

Fehérállományi károsodás

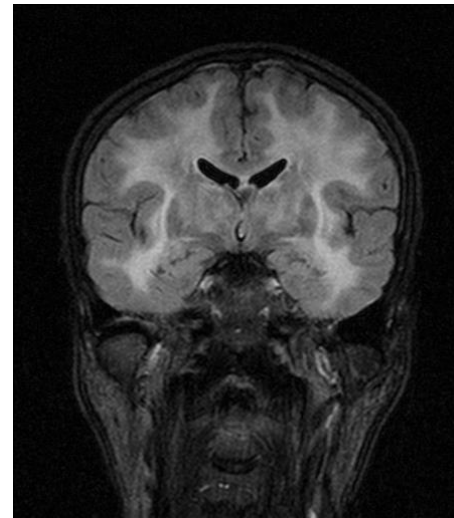

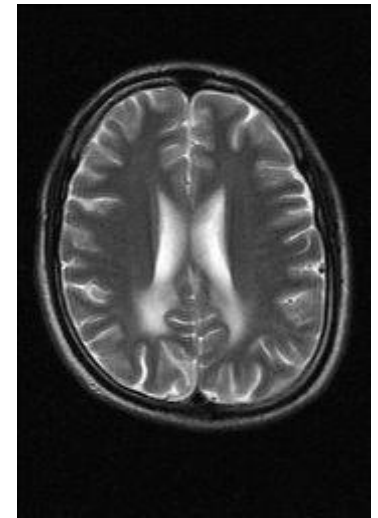
CTX

Fabry

MNGIE

AMN

Koponya MRI: strukturális károsodás

MRS: szöveti károsodás jellegzetességei, lipidek, laktát

Idegbiopsia

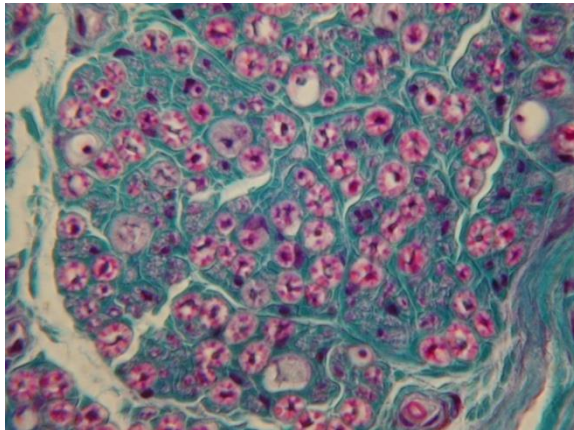
Indikáció

- Demyelinisatio
- Axonalis degeneráció
- Vasculitis (lymphocytás, eozinophyliás, granulomatosus)
- Amyloidosis (depozitumok)

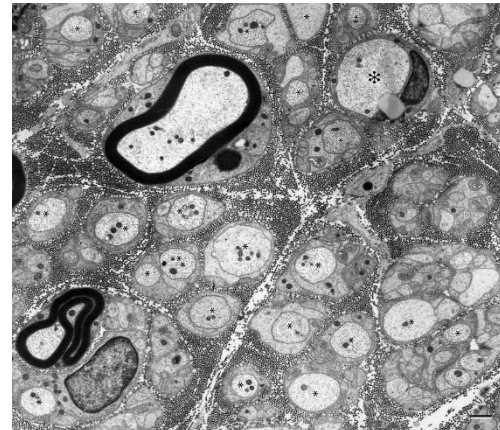
Kivétel helye

Distalisan: n. suralis, n. peroneus superficialis

Proximalisan: n. ischiadicus (fascicularis biopsia MRI vizsgálattal igazolt halmozást követően)

Demyelinisatio

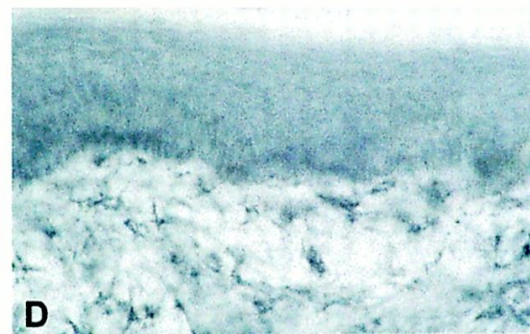
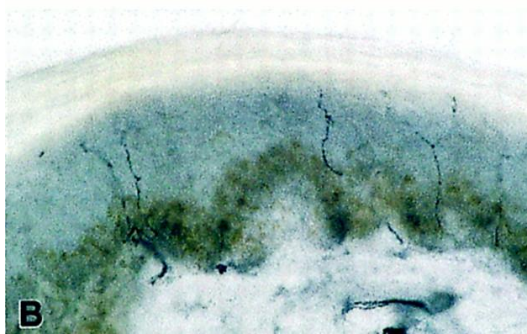
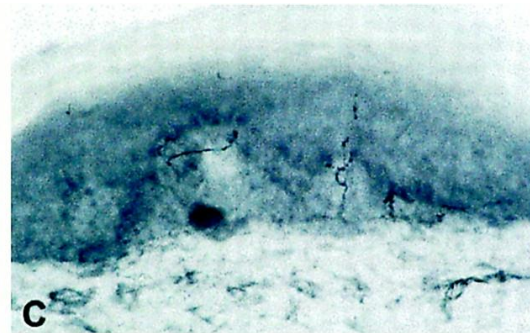
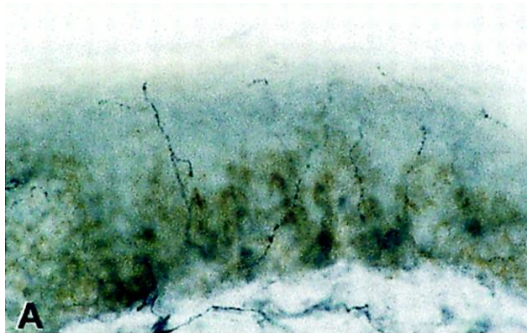
Axon károsodás

Bőr „punch” biopsia

Indikáció

- Vékonyrostok érintettsége

Ép C rostok

Károsodott C rostok

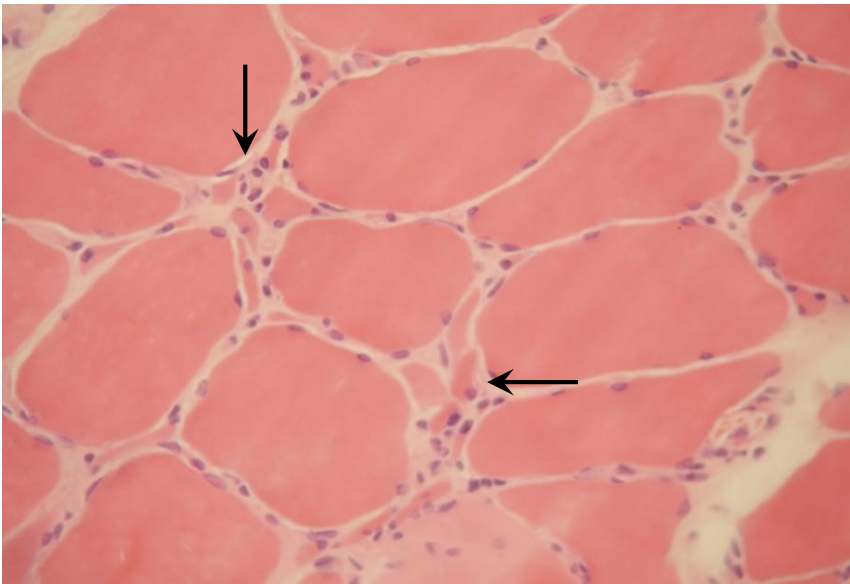

Izombiopsia

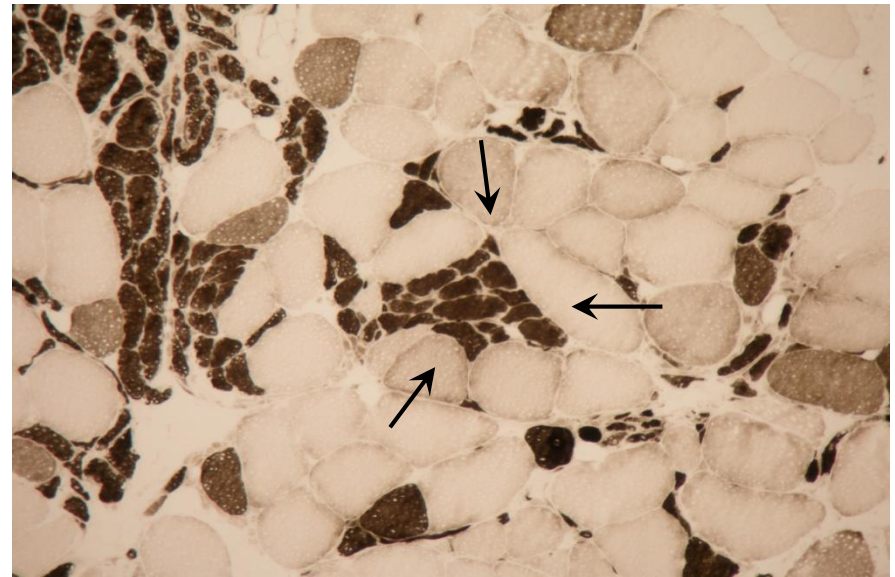

Indikáció (ritkán szükséges)

- Neurogen atrophia

Korai fázis: kiscsoportos atrophia, kis angularis rostok

Krónikus fázis: rosttípus-csoportosulás

Gyógyszeres terápia

- Alapbetegség kezelése
  - Immunglobulin (IVIg)
  - Plasmapheresis
  - Corticosteroid
  - Immunszuppresszív és monoclonalis antitest terápia
  - Thioctansav (lipofil antioxidáns)
  - Benfotiamine (lipid-szolubilis pro B1 vitamin)
  - Magnézium
- Immunmediált neuropathiák
- Diabeteses neuropathia

Neuropathiákat gyógyító terápia nincs! Regeneráció? Van!

Neuropathiás fájdalom kezelése

EFNS + AAN ajánlás

Első választandó szer:

Gabapentin (antiepileptikum)

Pregabalin (antiepileptikum)

Duloxetin (SNRI)

Amitriptylin (TCA)/Nortriptylin

Clomipramin

Második választandó szer:

Venlafaxin (SNRI)

Lamotrigin (antiepileptikum)

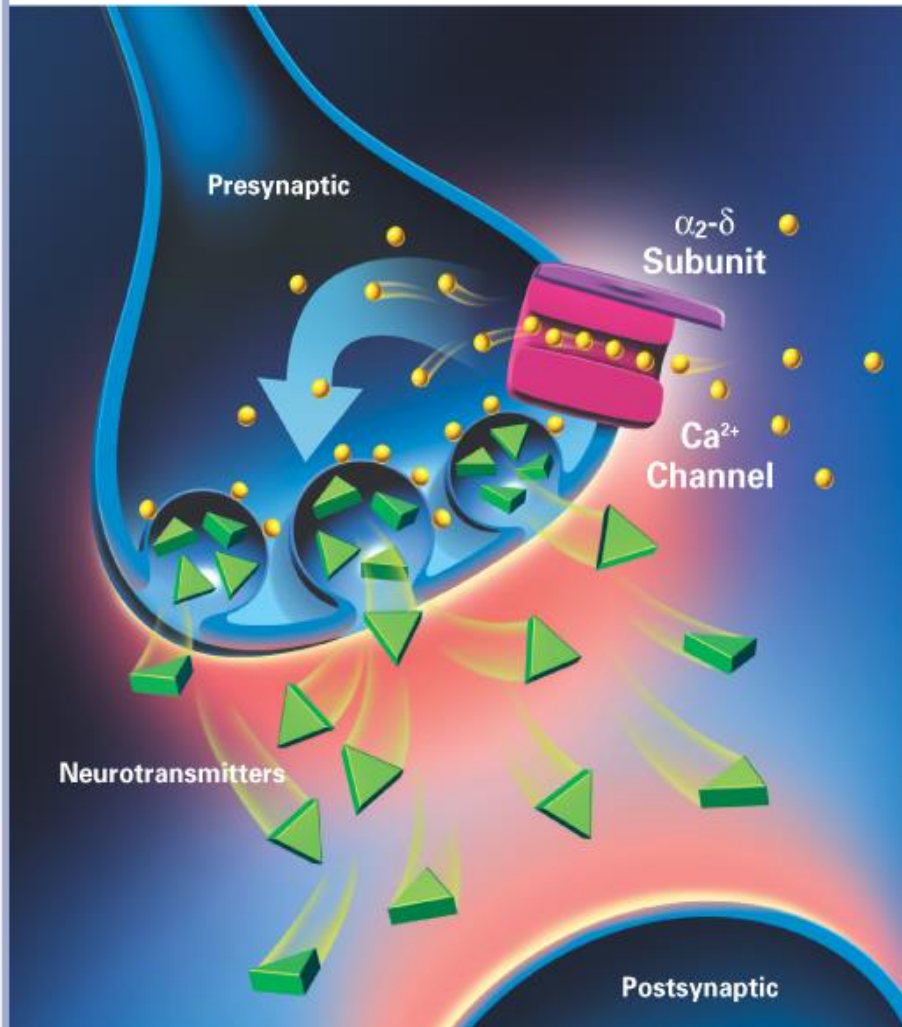
Opioidok/Tramadol

Körülírt fájdalom:

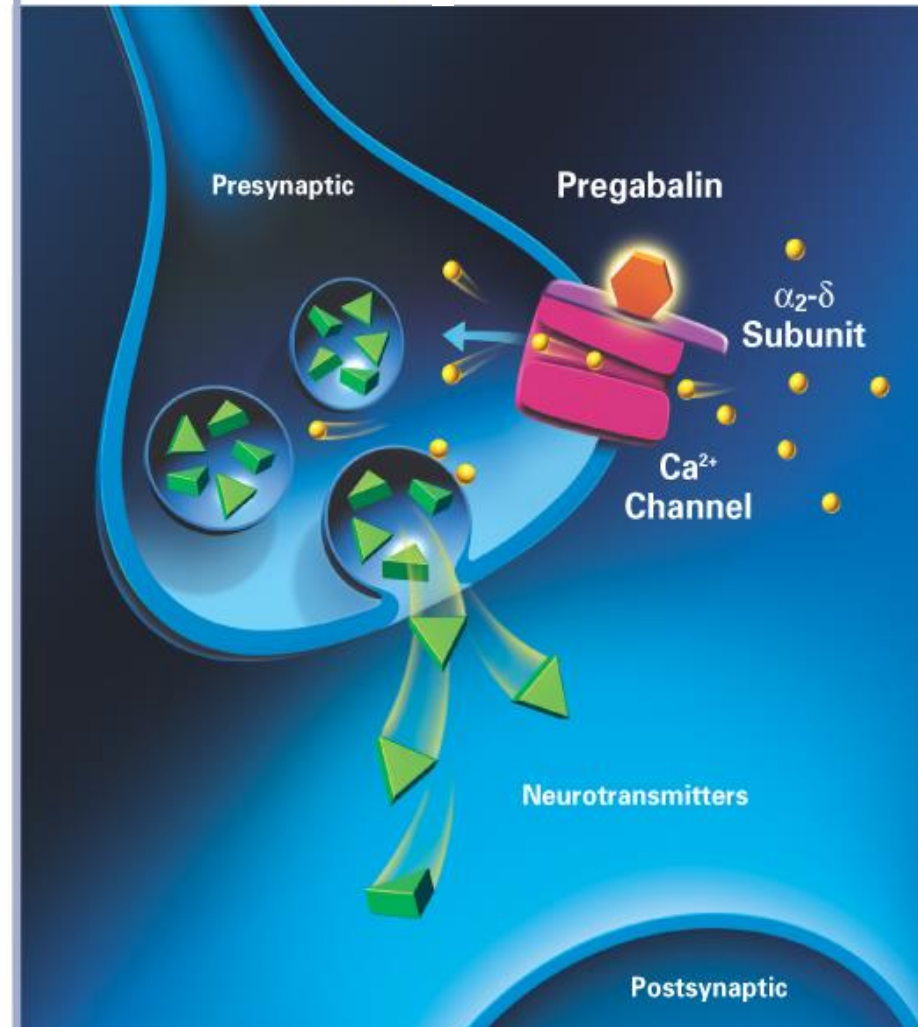
Capsaicin és Lidocain tapasz

Pregabalin (Lyrica) modulálja a hiperexcitált neuronokat

Hyperexcited Neuron¹

Modulation of Hyperexcited Neuron With Pregabalin¹

„ ...az ember nem arra született, hogy legyőzzék...
az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni. ”
Ernest Hemingway

Köszönöm a figyelmet!

